

un país diferent

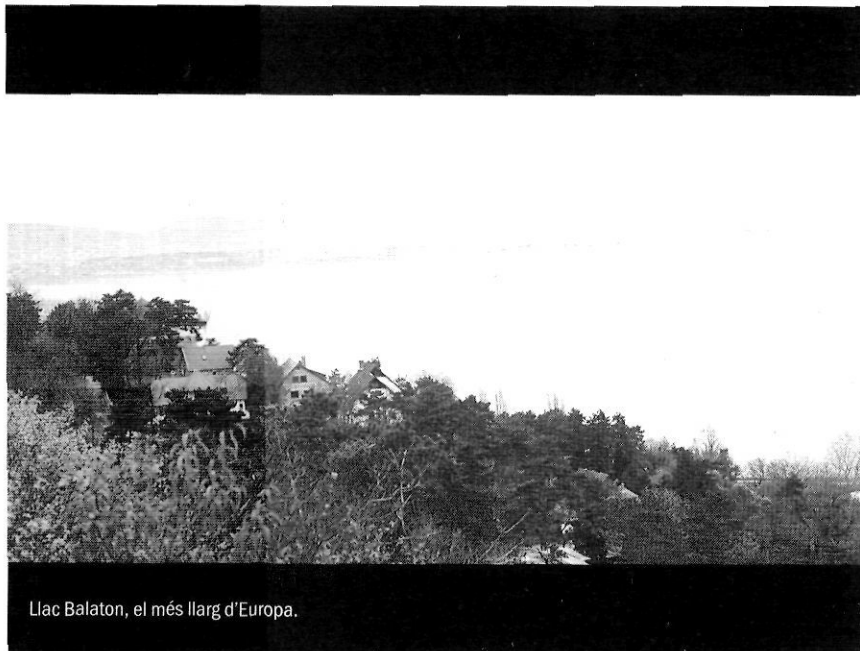
Roger **Taberner** — El 2 d'octubre de 2002 deixava Catalunya per amar a Budapest, capital d'Hongria. Pensava en un país amb una cultura poc coneguda, però les ciutats eren ciutats i a simple vista no es veia cap diferència, però sí que les relacions persona a persona podien pertànyer a un altre sistema.

El simple fet de sortir del país va ser la causa del viatge. Si busquéssim n'hi trobaríem alguna més d'important, com finalitzar el Treball Pràctic Tutelat obligatori en els estudis universitaris que curso. El dia 2 d'octubre a les set del vespre vaig deixar Flaça i, passant per França, Itàlia, Eslovènia i Croàcia, el dia 4 arribava a Keleti Pályaudvar, una de les principals estacions de tren de la capital hongaresa.

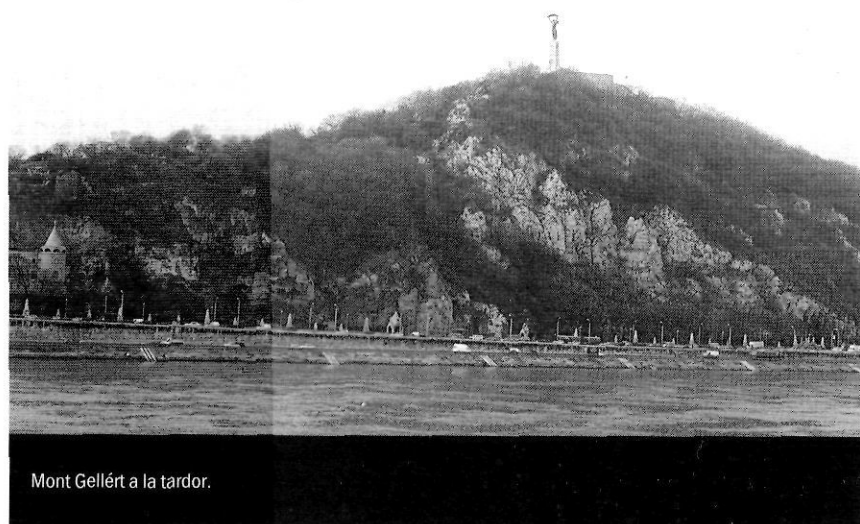
En baixar del tren la primera impressió va ser trobar-me amb una gran ciutat com qualsevol altra. Sempre els guardo respecte, i més en aquell moment a Budapest, perquè hi hauria de passar un curs sencer. Amb els nervis de l'arribada no vaig parar esment a tot el que m'envoltava, només sé que vaig travessar el Danubi per Erzsébet Híd fins que vaig arribar a la universitat de Szent István, situada darrere el turó del Gellért Hegy. Allà em van assignar una habitació en una residència d'estudiants. Els allotjaments d'estudiants estan subvencionats per l'Estat i si portes el curs al dia hi tens un lloc reservat. Una habitació et surt per uns 6.000 forint al mes (uns 36 €). Així que la majoria dels estudiants estan hostatjats a les residències. L'habitació que em va tocar era petita i individual, amb nevera i dutxa particulars. Una mica diferent que les dels meus companys, que tenien una nevera gran per a tots i dutxes comunitàries; una altra diferència és

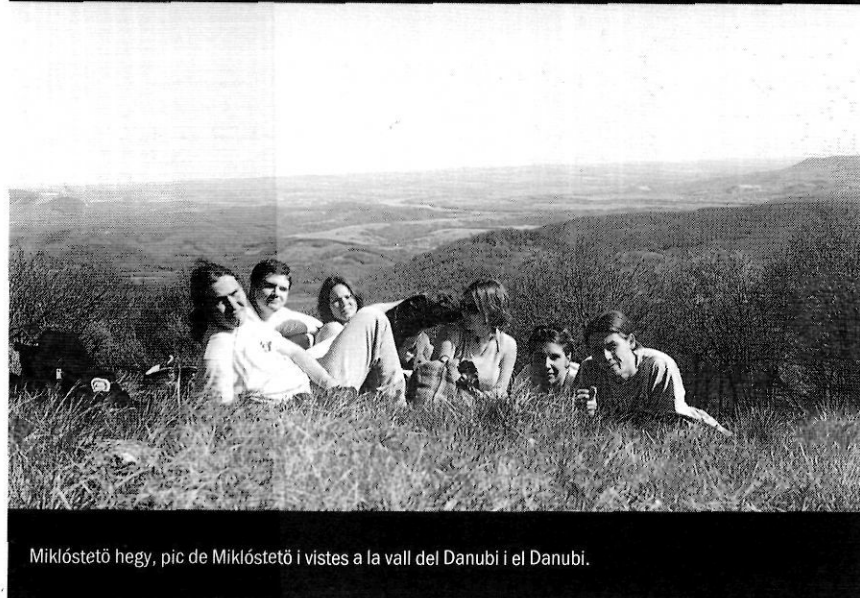
Banys d'aigua calenta
subterrània d'Eger.

Llac Balaton, el més llarg d'Europa.

Mont Gellért a la tardor.

Miklóstető hegy, pic de Miklóstető i vistes a la vall del Danubi i el Danubi.

que també compartien habitació amb una altra persona i és clar, el preu que pagàvem era diferent. Aquella primera setmana, sol, va ser dura, no coneixia a ningú, no em podia relacionar en el seu idioma, tot i que ja tenia ganes de començar-ne les classes. El poc anglès que havia après a l'institut no servia per mantenir una conversa gaire bona. Em vaig adonar que la gent de la residència anava molt a la seva i les respostes no eren gens extenses, contestaven la informació fonamental que els demanava i la conversa s'acabava. Em semblava com si no volguessin entaular cap relació més enllà d'aquelles paraules. Va ser una equivocació pensar que els hongaresos eren gent freda i poc sociable; era ben bé que encara no estava integrat en la seva cultura. Aquells dies sortia per Budapest a passejar perquè estar-me tot el dia a l'habitació era molt avorrit. No vaig trigar a conèixer un noi de Costa Rica, el primer amb qui vaig mantenir un contacte més assidu. Es deia Jesús i estava fent el doctorat. Tenia la dona i un fill a Hajdú-Bihar, zona d'Hongria que fa frontera amb Romania. Quedàvem per prendre unes cervesetes i fer-la petar bastant sovint. Que estiguéssim en uns estadis diferents de la vida no va disminuir la màgia de les nostres trobades i xerrades. A partir d'aquí el cercle d'amistats va anar creixent i creixent.

Unes impressions sobre Budapest

Budapest és una ciutat semblant a Barcelona, hi viuen uns dos milions de persones i ocupa la mateixa extensió, però té diferències que l'embelleixen. Quan camines notes el gran espai que hi ha. Els carrers són amples, amb una vorera ampla, tant si és un d'important com un de secundari. Quan no hi estàs acostumat se't fa estrany veure barris perifèrics amb avingudes amplíssimes per on quasi no circulen cotxes, i l'estructura és la d'una ciutat ben còmoda, tant pels vianants com per als cotxes. El transport públic la recorre d'una punta a l'altra. Els autobusos, metros, troleibusos i tramvies funcionen durant tot el dia per comunicar fins i tot les

zones més perifèriques i poc concorregudes. A la nit els joves poden sortir a anar a veure un amic a l'hora que sigui perquè el transport nocturn transita les parts més importants. Aquest servei dona molta mobilitat a Budapest i evita que sigui embafadora. El trànsit no embussa gaire els carrers principals i pots creuar-los per un simple pas de zebra sense que calguin semàfors. Una de les millors coses és que té uns parcs immensos i sortir de l'asfalt per entrar-hi t'allueja del tot: te'ls pots trobar aquí i allà, de petits i de grans. A més a més gairebé tots els blocs de pisos gaudeixen de patis i jardins interiors o exteriors.

A la part central, cada edifici amaga una obra monumental. Els museus no són cars, les òperes i obres de teatre tampoc, i encara menys si ets estudiant. Veure una òpera de Wagner et pot costar 3 €. Ara bé, si volia veure una pel·lícula comercial havia de pagar si fa no fa uns preus semblants als d'aquí, com tots els productes d'empreses estrangeres i multinacionals. Del que és essencial per a la gent, se n'encarrega l'Estat. La sanitat i l'ensenyament són gratuïts per a tothom. Per viatjar hi ha descomptes de fins a un 70% i els transports metropolitans costen 6 € per mes i et serveixen per tots els pobles i ciutats d'Hongria. Però, és clar, la capacitat de consumir de la gent és baixa i encara que hi hagi oferta de tota la tecnologia punta les famílies n'han de prescindir. Només una petita part gaudeix de la gamma d'aquests productes. Tampoc no es veu gaire riquesa a la capital, les façanes estan ennegrades pel fum dels cotxes i les voreres i els carrers estan fets del mateix tipus d'asfalt, la sensació és d'un ambient descuidat. Als afores hi ha blocs grisos fets de ciment, tots iguals. Quan vaig deixar Budapest estaven fent molts canvis i a totes les parts hi havia obres. La veig una ciutat molt dinàmica i amb una gran capacitat per adaptar-se i absorbir les innovacions del temps actual. Fora de la capital les carreteres estan encara menys cuidades, fins i tot tenen sots i els manca marge. En els pobles molts carrers són de terra i tenen la claveguera al costat, a l'aire lliure. Es veuen cases derruïdes que

Balls tradicionals a Szentendre en una fira.

Jardí botànic al centre de Budapest.

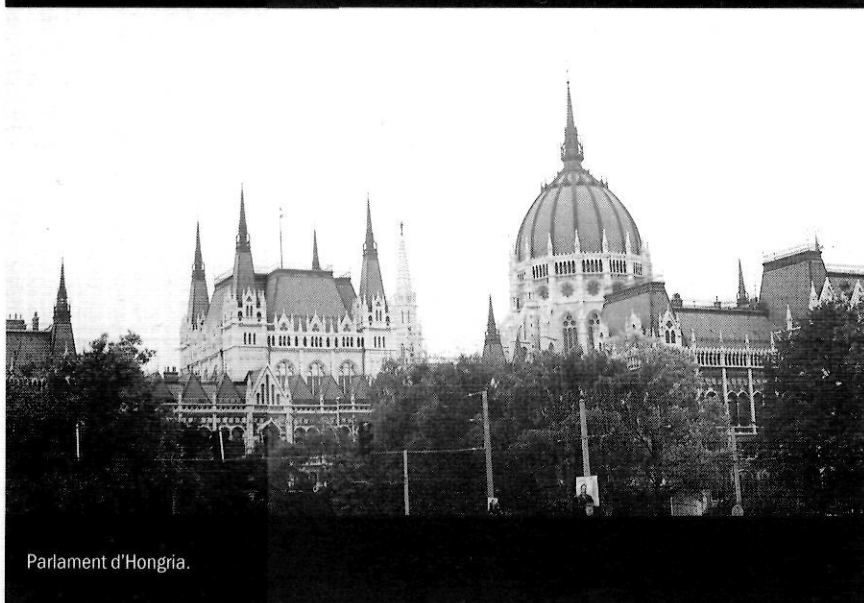
Tramvies de Budapest.

Troleibús de Budapest.

Vista de Pest, part esquerra del Danubi.

Parlament d'Hongria.

donen un toc força rural i poc desenvolupat, però el que més em va sobtar va ser que hi viu gent, famílies que tenen els nens corrent descalços per fora. Això es veu a la part est, que és més pobra que la de l'oest, on el turisme alemany en va canviar la fesomia. El cantó del llac Balaton (part oest), lloc molt turístic, està ple de casetes i xalets ben pintats i restaurants.

Un projecte en marxa

El primer dia que vaig sortir amb hongaresos em van portar al cor de Budapest. Vam recórrer els carrers foscos i vam entrar en bars soterranis a prendre licors del país i cervesa. Són locals amb un pis a sota terra, realment molt peculiars, que els diferencia dels que no estan soterrats. El *pálinka*, el *vilmoskörte* i l'*unicum* són uns dels licors més típics i tenen una estimació popular molt gran; els hongaresos se'n veuen un gotet abans de cada àpat. Una cosa que creava converses entre nosaltres era que si demanes una cervesa te la posen directament de mig litre (*egy sör*; una cervesa). Així vaig anar coneixent gent com en Szilárd, un ballarí nocturn que havia treballat dos anys a Canàries i amb qui ens trobàvem sovint a les nits de Budapest. Una curiositat era que molts amics com en Gábor i en Szilárd havien treballat a l'estranger per guanyar diners per llavors invertir-los a Hongria. D'aquesta manera podien viure còmodament en el seu país. I és clar, sabien les llengües dels països on havien anat, a més de l'anglès o l'alemany o el rus. Al mateix temps feien dues carreres universitàries; a part de fer filologia també estudiaven econòmiques o alguna altra carrera, com la majoria dels estudiants, perquè creuen que si no ho fan així no tindran prou oportunitats.

Després de Nadal el treball encara no havia ni començat, només tenia la idea de com fer-lo però ni tenia la informació ni el material necessari. El tutor hongarès no estava gaire atent i no em motivava a estimar-me el projecte. El primer mes va desaparèixer i jo em vaig quedar bastant parat. Sort que la meua coordinadora em va indicar un professor que impartia el tema que jo tocava i em va ajudar. Encara

que no em donés un projecte, m'escoltava. Vaig haver de decidir què voldria fer, amb quina informació i amb quin material treballaria per elaborar-lo. Quan van veure que l'àrea que m'havien assignat no tenia les dades que els demanava em van canviar la zona d'estudi tan tranquil·lament. La meua feina consistia a calcular paràmetres d'una riuada del riu Kemence que va destruir cases i instal·lacions del poble del mateix nom. El projecte no va sortir rodó ni rigorosament científic, però reconec que un cop fet va ser una bona experiència, més per la dinàmica a l'hora de treballar que pel coneixement que hi vaig adquirir.

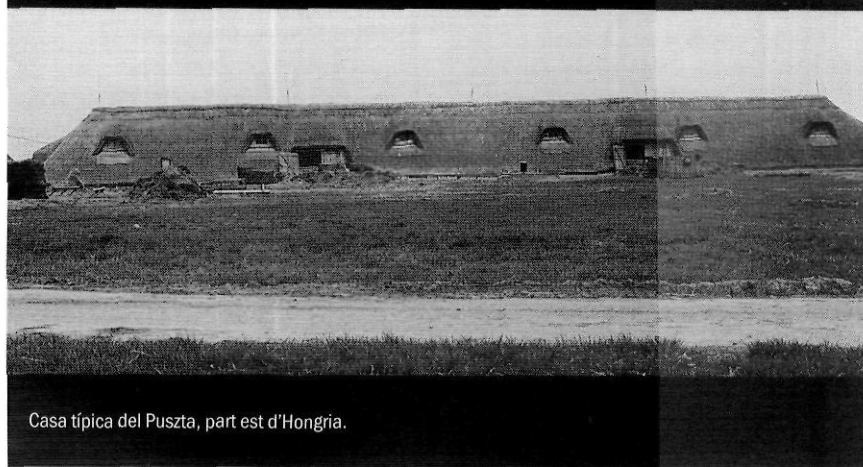
Hi va haver dues bessones hongareses, l'Emese i l'Emöke, que em van ajudar molt en el projecte, tan ànimicament com físicament. Em van portar en cotxe al lloc del riu on feia el projecte, em van buscar gent que sabia història de la zona i dades del riu. També em van deixar l'ordinador de casa seva per poder treballar millor i avançar més ràpidament la feina. I no només això, sinó que es va establir una amistat molt profunda entre totes dues que ja no podré oblidar mai més. Vaig veure que quan tens un amic a Hongria, el tens de debò i t'ajuda, es fica a la teua pell. No només ho dic per elles dues, que van ser les que més em van ajudar, sinó per altres amigues i amics que actuaven de la mateixa manera. Quan buscava pis amb uns amics, que també tenien la beca Erasmus, els hongaresos que coneixíem ens ajudaven a tots quatre. Si els demanàvem per acompanyar-nos a parlar amb els propietaris del pis ho feien encantats i es gastaven mig dia amb nosaltres. També ens acompanyaven si volíem comprar algun estri o material que no trobàvem. Si se n'anaven d'excursió o feien alguna festa ens avisaven. Ens invitaven a concerts, al cinema, als seus pobles fora de la capital on coneixíem els seus amics, a fer el toc i a entrar a la vida social hongaresa. Crec que els hongaresos són gent que mima qui estima i té a prop. Jo també vaig rebre les seves atencions i em vaig sentir escoltat i cuidat. Gràcies a aquesta gent vaig poder palpar la cultura hongaresa.

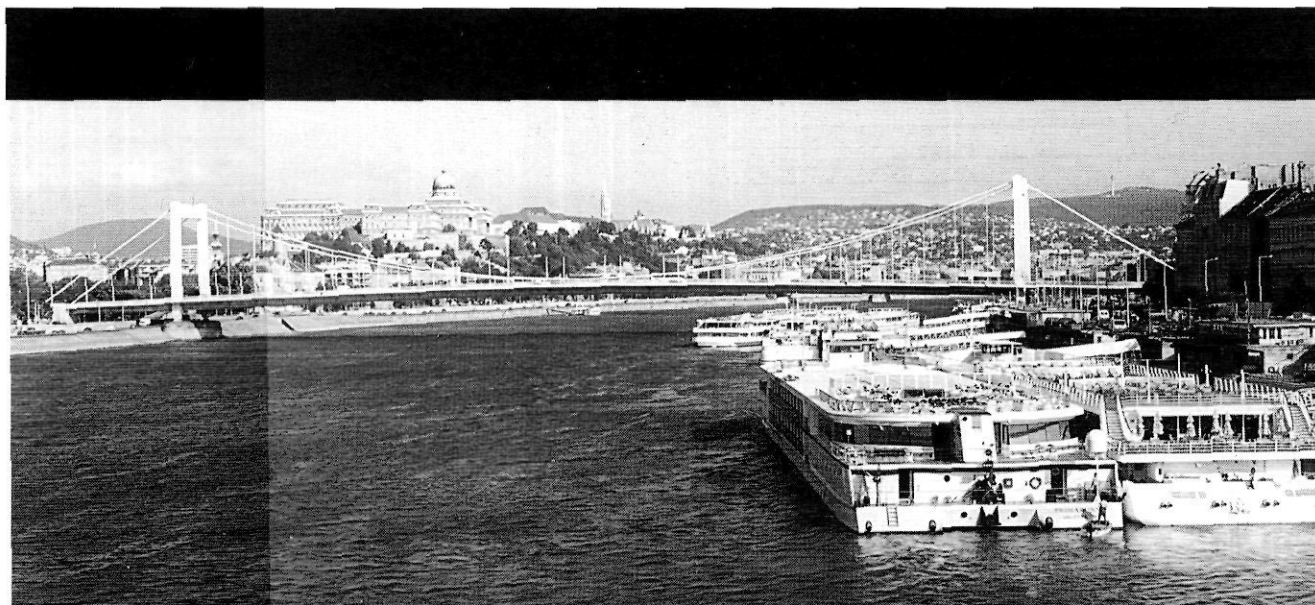
Planes de l'est d'Hongria amb un pou antic.

Carrer de Budapest quan es feia la recollida de mobles i trastos.

Casa típica del Puszta, part est d'Hongria.

A la part dreta Pest, a l'esquerra Buda i al fons, el Palau de Buda..

Del barri jueu a la vall del Danubi

Al cap de quatre mesos de viure allà em vaig traslladar a un pis al cor de la ciutat, entre Blaha Lutzka i Oktogon. Era l'antic barri jueu, amb uns edificis alts i amples, on es notava la deixadesa. A vegades es veien zones tancades perquè un tros d'edifici havia caigut. En els carrers es veien durant temps els mateixos excrements de gossos i trastos que ningú els recollia. Almenys van estar-hi tot un mes. Era de suposar, perquè les temperatures a l'hivern arriben a -30°C i el carrer estava permanentment congelat. Llavors vaig començar a viatjar més per tot el país perquè ja no tenia tantes preocupacions, el treball ja estava encaminat, l'allotjament també i ja començava a fondre's el gel.

Hongria és espessa i humida i té la terra fèrtil, en ser a la Vall del Danubi. La vegetació hi creix sense mesura i forma boscos exuberants de faigs i roures i diversos tipus d'estepa. Es pot dir que els boscos existeixen a les parts protegides perquè tota la resta es fa servir per sembrar, el terreny és idoni per fer-ho, pla i fèrtil. El que em va fascinar molt van ser els pobles petits. Es veia que eren rurals i sobreviuen gràcies a la gestió de la zona, perquè de turisme no n'hi havia. Hi podies trobar cases pintades, sense pintar, boniques, amb teulats

de palla, derruïdes, el local on es reunien els joves, el bar del poble amb els avis que s'hi passaven el dia bevent, la «discoteca» per a l'ambient dels caps de setmana a la nit i fins i tot algun teatre popular per a tot tipus d'ús. Una cosa que sí que em va sorprendre va ser que la majoria dels pobles i ciutats tenien banys termals naturals o d'aigua escalfada, fins i tot dos o tres al mateix poble. Tothom s'hi reuneix, tant joves com vells, i és un lloc de descans per poder-hi xerrar. I no són tan cars com els d'aquí, i a més a més són de més qualitat. Un sentiment que vaig descobrir en general en els hongaresos és que es miren amb mal ull el poble gitano i els romanesos. Els gitanos que viuen a Hongria solen venir de Romania. A Romania a la zona de Transilvània o Erdély hi viuen hongaresos de l'antic imperi austrohongarès. Han conservat la llengua i el contacte amb Hongria. El govern romanès descuida la part d'Erdély, no hi inverteix diners i els posa problemes per aprendre la seva llengua a les escoles. També repobla amb romanesos els territoris íntegrament hongaresos i moltes famílies estan vivint entre tots dos estats. Bé, això pot ser una faceta més que tots els pobles tenen. Molts cops vaig ser invitat a casa d'amics hongaresos i la cuina tradicional és d'allò més bona. La seva dieta es

basa en productes de la terra, sobretot en els pobles que tenen espai per fer-hi un hort i un corral amb gallines i potser una cabra. El *gulyás* es caracteritza pel *cipős paprika* (pebre vermell picant) i es pot barrejar amb patates i carn, de l'estil dels estofats que fem aquí. També hi posen pasta que es fan ells, el *nokedli*, que és farina barrejada amb ou que es tira al brou quan la carn, les verdures i el *cipős* estan bullint. Una cosa molt bona és el *halászlé* o sopa de peix, que no deixa de ser un estofat com el *gulyás* però a base de carpa de riu. Un ingredient que fan servir molt és el *tejföl*, que traduït podria ser «llet agra». Va d'allò més bé per acompanyar la pasta i l'arròs i fins i tot es pot barrejar amb salsa de tomata i sofregits, que els dona un gust molt espical. Emperò ells el fan servir per acompanyar el *töltöttkáposzta*, el *székelykáposzta* o el *töltöttpaprika*, que són col o verdures a la vinagreta que es farceixen de carn. Només queda dir que la rebosteria és exquisida per la varietat i la inventiva que té. Un de molt bo i potser el més típic és el *mákospite* (pastís de les llavors de l'opi).

El 16 de juny de 2003 vaig deixar Budapest amb la bona experiència que havia tingut i pensant en el viatge que encara em quedava per arribar a casa.